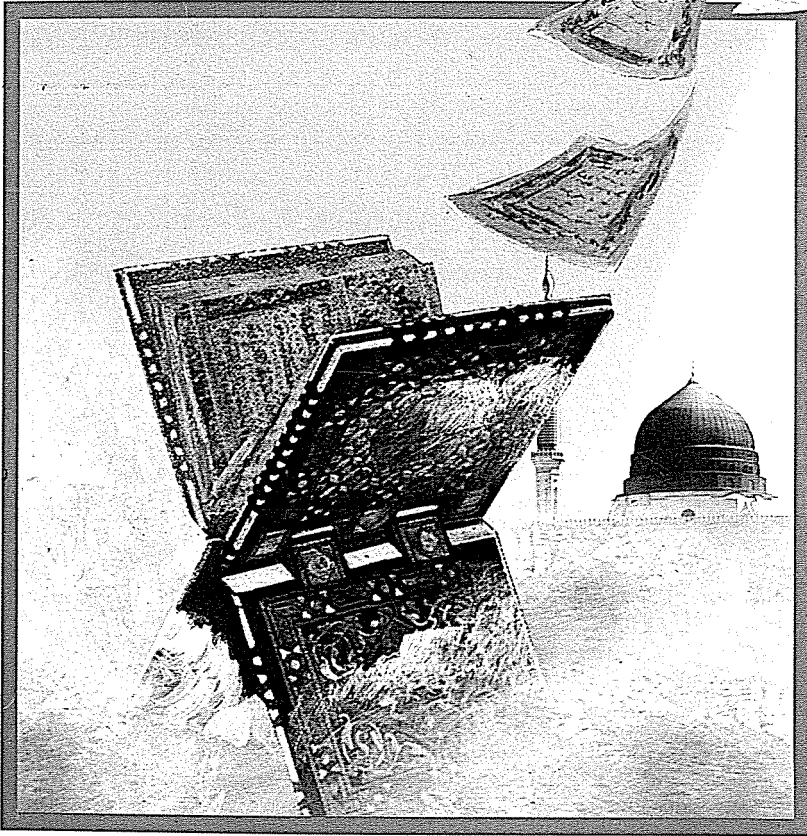

KUR'AN ve KIRAATI SEMPOZYUMLARI KİTABI

**Abdurrahman Gürses Anısına
I. KUR'AN ve KIRAATI SEMPOZYUMU**
12 Kasım 2000

**M. Rüştü Aşıkkutlu Anısına
II. KUR'AN ve KIRAATI SEMPOZYUMU**
25 Mayıs 2003

Mehmet GÜNAYDIN* :Halk Nezdinde Mehmet Rüştü Aşıkkutlu

Din eğitimi ve öğretimi alanında görev üstlenen ilim adamlarımızın hayat hikayelerinin ayrıntılarıyla tespit edilip gelecek nesillere aktarılmasının önemli bir görev olduğuna inanıyoruz. Özellikle Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadarki modernleşme çabaları içerisinde inişli-çıkışlı bir seyir takip eden din eğitimi ve öğretiminde İlahiyat Fakülteleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde görev üstlenenlerin çeşitli yönleriyle tanıtılması kültür tarihimiz açısından büyük bir zenginlik olacaktır. Çünkü bu kurumlarda görev yapan şahsiyetlerin düşünce ve tutumları günümüz Türk toplumundaki dinî yapılanmaya çok önemli katkıları olmuştur.

Mehmet Rüştü Aşıkkutlu da, modern Türkiye'nin kuruluşu ve inkılâpların gerçekleştirildiği bir dönemde, medrese tahsilinin yanında ihtisas sahibi bazı özel şahıslardan aldığı derslerle 1930'lu yılların başında dinî ilimlerde tahsilini tamamlamış ve Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde görev üstlenerek din eğitimi ve öğretimine önemli katkıları olmuş bir din alimidir. Özellikle Kur'an'ın kıraatı konusundaki bilgisi ve bu doğrultudaki uygulamaları onu, dönemi içerisinde müstesna bir konuma getirmiştir. 1932 yılından itibaren vefat tarihi olan 1980 yılına kadar yaklaşık yarım asır imamlık, vaizlik ve fahri Kur'an Kursu öğreticiliği yapmıştır.¹

Biz, Aşıkkutlu Hoca'nın, toplum içerisindeki konumu, halkla olan münasebetleri, daha doğrusu onu tanıyan köylüleri, yöre insanları ve öğrencilerinin kendisiyle ilgili neler söylediklerini aktarmaya çalışacağız. Ancak konuya geçmeden önce birkaç hususu belirtmekte yarar görüyoruz.

Bilindiği gibi Cumhuriyeti kuranların yeni bir toplum modeli gerçekleştirme amacıyla üzerinde ısrarla durdukları en önemli konu eğitim ve öğretimdir. Bu amaçla 3 Mart 1924 tarihinde çıkarılan Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) Kanunu çok önemli bir değişim süreci olarak değerlendirilebilir. Bu Kanunun 4.cü maddesi din eğitimi ve öğretiminin düzenlenmesini içermektedir. Şöyle ki: "Maarif Vekaleti yüksek diniyat mütehasşısı yetiştirmek üzere Darülfünûn da bir ilahiyat Fakültesi tesis ve imamet ve hitabet gibi hidemat-ı diniyenin ifası vazifesiyle mükellef memurların yetişmesi için de ayrı mektepler küşat edecektir."

* Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Öğretim Görevlisi.

¹ Hayatı hakkında geniş bilgi için bkz. AŞIKKUTLU, Emin; DİA, C.IV, s.6. İstanbul 1991. GÜNAYDIN, Mehmet; Dini Araştırmalar, C. 2, Sayı 6, s. 179-197. Ocak-Nisan 2000. Ankara.

Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra medreseler kapatılmış ancak aynı yıl Darülfünûn'a bağlı bir İlahiyat Fakültesi ve 29 İmam-Hatip mektebi açılmıştır. Buraya kadar her şeyin normal seyrinde yürüdüğü görülmektedir. Ancak daha sonraki yıllarda yapılan uygulamalar bunların kapatılması yönünde gerçekleşmiştir. Nitekim İmam-Hatip okulları en son 1931-32 ders yılında, İlahiyat Fakültesi ise 1933 yılında öğrenci yetersizliği gerekçe gösterilerek kapatılmıştır.² Böylece din hizmetlerini yürütecek resmi bir müessese kalmamıştır. Sadece dönemin Diyanet işleri Başkanı Rifat Börekçi'nin gayretiyle az sayıdaki Kur'an Kursu faaliyetlerini sürdürebilmiştir.³

İşte Aşıkutlu Hoca, bu sistem içerisinde kalarak resmi Kur'an Kursu açmaya muvaffak olmuş ender şahsiyetlerden birisidir. Dönemi içerisinde köyde açılan ilk resmi Kur'an Kursu budur. Bu kursu açmaya muvaffak olmasındaki en önemli etkenlerin, kendilerinin "ikna kabiliyetinin güçlü ve işin ehli olmasının" önemli katkısı olduğunu ifade etmek gerekir. Talebeliğinde de çok zeki ve çalışkanlığıyla tanınmış olup, İstanbul'da Kıraat dersini tamamlayıp icazet aldığı zaman hocası kendisi için şöyle demiş: "Mehmet Hoca'yı yolladık. Allah onun gibi talebeleri bize göndersin."⁴

Devrin önemli şahsiyetlerinden Hacı Ferişt Efendi (ö.1926)⁵, "eğer medreseler kapatılsaydı Ahmet Cemaleddin'in büyük oğlu Mehmet Rüştü'nün önünde durulamazdı" diyerek onun zeka ve çalışkanlığını övmüştür.⁶

Of'tan birkaç kişi Rize'nin meşhur müftüsü Yusuf Karalı⁷ Hoca'ya arazi taksimi için danışmaya giderler. Yanına gittiklerinde nereli olduklarını ve niçin geldiklerini sorar, Of' tan geldiklerini, yer taksimi konusunda bilgi almak istediklerini söylediklerinde "niçin Mehmet Aşıkutlu Hoca'ya gitmediniz? Beni kandırıp malı yiyeceksiniz, günahı da bana yükleyeceksiniz. Feraizi Karadeniz'de ondan iyi bilen yoktur" diye Aşıkutlu'yu övmüştür. Nitekim 1950'li yıllarda müftü olacaklar önce ona gelip feraizi öğrenir daha sonra müftülük sınavlarına katılırlardı.⁸

Aşıkutlu'nun hafızası konusunda köylülerinin ve öğrencilerinin aktardıkları dikkate değerdir: "Beş-altı öğrenciyi aynı anda dinler, her birine

² AYHAN, Halis; "Türkiye'de Din Eğitimi", MÜİFY. S.31 vd. İstanbul 1999.

³ 1932 yılında Kur'an Kursu sayısı 9' dur. Bkz. Jaschke, Gotthard, "Yeni Türkiye'de İslamlik", s. 76 Bilgi Yay.; Ankara, 1972.

⁴ Aşıkutlu'nun talebelik dönemindeki oda arkadaşı Mehmet EREN'le yapılan mülakat, Beşikdüzü (22.08.2001)

⁵ Bilgi için Bkz. YAVUZ, Yusuf Şevki, "Ferişt", DİA, C.12, s.413.414,

⁶ Hasan Fehmi AKCEBE, Uğurlu. Mülakat (15.09.2001)

⁷ Yusuf KARALI hakkında bilgi için Bkz. "Kutuz Hoca'nın Hatıraları", s.64 vd. İsmail KARA, Dergah Yay. İstanbul, 2000.

⁸ Hasan Fehmi AKCEBE, M.Celal MURAT, Uğurlu, Mülakat (26.08.2001)

hatasını söyler ve bunun yanında kendine ait notlarını da yazarmış. Hem kendi işlerini hem de o kadar talebeyi bir arada okutabilmeyi nasıl yürüttüğüne herkes hayret ederdi.”

Uzun süre köyün muhtarlığını yapan diplomat lakaplı Hüseyin Şirin, pek namaz kılmamasına rağmen sürekli camiye gelir ve Hocayla sohbet edermiş. Aşıkkutlu Hoca kendisine ikramda kusur etmez, kahvesini bizzat kendi eliyle yaparmış. Hüseyin Şirin bir gün kendisine, “Hocam eğer sen benden önce ölürsen kafaları değiştireceğiz. Zira senin gibi bir beynin toprak altında çürümesine asla razı olamam” diyerek ona olan hayranlığını dile getirmiş.⁹

Aşıkkutlu Hoca’nın Kiraat ilmindeki üstünlüğü konusunda Hüseyin Beyaz’ın anlattığı bir hadiseyi aktarmak istiyoruz:

“Diyaret İşleri Başkan Yardımcısı Yaşar Tunagür ve arkadaşları kendi aralarında “Kiraat ilminin” unutulup gideceği endişelerini dile getirirler. Bu ilmin canlandırılabilmesi için İstanbul, Mısır, Suudi Arabistan’da Kiraat ilmini okutabilecek bir hoca aramaya başlarlar. Bu amaçla Yer altı Camii İmamı meşhur Üsküdarlı Ali Efendi ile görüşür ve konuyu kendilerine açar. Kursun başına kendilerini getirmeyi teklif eder. Bunun üzerine Ali Efendi şu cevabı verir: “*Sen bizim şöhretimize aldanıp da karar verme. Ayrıca ne işiniz var Mısır’a, Arabistan’a? Of’un Uğurlu köyünde bulunan Mehmet Rüştü Aşıkkutlu Hocaya gidin. Bu işi ancak o başarabilir.*” Bunun üzerine Yaşar Tunagür Hoca Of’un uğurlu beldesine gelir ve Aşıkkutlu Hoca ile görüşür. Aşıkkutlu böyle bir kursun açılmasını memnuniyetle kabul eder ve her türlü yardımı yapabileceğini ifade eder. Bu görüşme neticesinden Diyanet İşleri Başkanlığının emri ile 1968 yılında Of Kazasının Uğurlu Beldesinde Aşere, Takrip ve Tayyibe kursu açılır ve 4 aylık bir eğitim ve öğretim neticesinde kurs başarıyla tamamlanır.”¹⁰

Aşıkkutlu Hoca, kendi köyünde Hacefendi (Hacı Efendi), yörede ise Çıfaruksa’lı Hacefendi namıyla anılır. Onunla ilgili bilgi almak için konuştuğumuz özellikle yaşlı kişilerin söyledikleri ilk söz “o, Kur’an okutmak için ATATÜRK’ ten izin almıştı. Bununla ilgili elinde belgesi vardı. Ona kimse bir şey diyemezdi” gibi tabirleri kullandıklarına şahit olduk.¹¹ İzin alma işini nasıl gerçekleştirdiğini sorduğumuzda değişik ancak bir birine yakın iki rivayetle karşılaştık.

⁹ Fazlı ŞİRİN, Uğurlu, Mülakat (30.08.2000)

¹⁰ Hüseyin Beyaz, İstanbul, Mektup, (13.05.2003).

¹¹ Ferhat ABDULLHOĞLU, Süleyman TANDOĞAN, Mustafa ÜSTÜNDAĞ, Hüseyin BAYKAL...

1930'lu yıllarda köyünde Kur'an okuturken Ramazan ayında tedrisata ara verir. Samsun'un Bafra ilçesine giderdi. Beraberinde götürdüğü talebesi - Mahmut Sarıca-mukabele okur, kendisi de Çarşı Camiinde teravih namazlarını kıldırırdı. 1936 yılının Ramazan ayı sonunda öğrencisini vapura bindirerek Trabzon'a gönderir. Kendileri dostluk kurduğu avukat veya hakim arkadaşından aldığı mektupla Ankara'ya gider. Hakimin Ankara'da bulunan Profesör arkadaşıyla birlikte dönemin Diyanet İşleri Reisi Rıfat Börekçi'ye çıkarlar. Onun maksadı resmi Kur'an Kursu açmaktır. Konuyu Diyanet İşleri Reisine aktarırlar. Başkan, ödenek yokluğu nedeniyle resmi kurs açamayacaklarını ifade eder. Bunun üzerine Profesör araya girerek 'para olsa iyi olurdu ama fahri olsa da olur' sözleri Börekçi'nin resmi izin vermesine vesile olur. Daha sonra Müşavere Kurulunda bulunan Ahmet Hamdi Akseki'ye uğrarlar. Durumu anlattıklarında Akseki verilen izinden dolayı hayretini gizleyemez.¹²

Bir diğer rivayet ise şöyledir: Bafra'da dostluk kurduğu Ağır Ceza Reisinin tayini Ankara'ya çıkar. Aşıkutlu, kendisinin hazırlamış olduğu yeni harflerle hem Kur'an'ı hem de yeni yazıyı öğretebileceği bir alfabeyle Ankara'ya gider. Konuyu arkadaşına açar. Ağır Ceza Reisi olan arkadaşı Atatürk ile samimiyeti olduğu için birlikte konuyu ona anlatmaya karar verirler. Nihayetinde Atatürk ile görüşme imkanı bulurlar. Konuyu kendilerine aktardıktan sonra Atatürk, onları Rıfat Börekçi'ye havale eder. Yukarıda ifade edildiği gibi Diyanet Reisi Rıfat Börekçi fahri olmak üzere Kur'an Kursunu açmaya müsaade eder. Böylece 1937 yılının başında kurs hizmete açılır ve ilk mezununu da 1938 yılında verir.¹³

Dönemin şartları içerisinde böyle bir müesseseyi hizmete açabilmek gerçekten takdire şayandır. Artık özellikle yörenin okumak isteyen insanları Uğurlu beldesine gelmektedir. Zaten yörede onun gibi Kur'an'ı talim ve tecvid üzere okutabilecek bir kimse yok gibidir. En önemli problem, dışarıdan gelecek öğrencilerin yatacak yeri ve işesiydi. Bir diğer önemli konu, gelen her on kişiden yaklaşık yedisinin hafız olmasıydı, Bunların tecvid kaidelerine göre okuyabilmeleri oldukça zordu. Bir haftada "Subhaneke" yi geçemeyenlere, on beş günde "Fatiha"yı okuyamayan çok sayıda öğrenciye rastlamak mümkündü. Hafız olarak gelen ancak Kur'an'ı tecvid üzere okuyamayan öğrencilerin zorluğunu şu misalle anlatırdı: "Bunlar katlanmış bir kağıda benzer. Önce kağıdı açıp düzelteceksiniz. Ancak bu yeterli değildir. Bir de ters katlayacaksınız ki düzelmiş olsun".¹⁴

¹² Mahmut SARICA, İbrahim TANRIKULU, Uğurlu, Mülakat (30.08.1999)

¹³ Mahmut Celal MURAT, Uğurlu, Mülakat, (26.08.2001)

¹⁴ S.Nihat ÖZTEMEL, Uğurlu, Mülakat (15.08.1999)

Uğurlu beldesinde Merkez Caminin haricinde sekiz adet daha cami vardı. Bir kısım öğrenciler dört-beş kişilik gruplar halinde bu mahalle camilerinin odalarında kalırlardı. Ayrıca diğer öğrenciler iki-üç kişilik gruplar halinde mahalle sakinlerinin evlerinde kalırlardı. Kendi evinde de üç-beş öğrenci kalırdı. Hoca, kendisini köylüye kabul ettirmişti. Herhangi bir işi köyden birisine ilettiği zaman ona hayır denmesi mümkün değildi. O kadar büyük bir saygınlığa sahipti.¹⁵

İlk gelen öğrenciyi sevgiyle karşılar, ilgi ve alaka gösterirdi. Talebe bir ay müddetle deneme sürecinden geçirdi. Eğer hafızlık yapabilecek kapasitesi varsa kalırdı. Şayet öğrencinin kapasitesi yoksa genellikle çocuğun babasına mektup yazardı. Mektubunda "çocuğun burada okuyup başarılı olabilecek kapasitesi yok. Burada kalması onun için zaman kaybı ve gereksiz masraf olacak. Başka bir mesleğe verirsen daha uygun olur" gibi nazik ifadelerle çocuğu babasına teslim ederdi. Gönderdiği çocuklardan daha sonra okuyup hoca olan hiçbir kimseye rastlanmamıştır.¹⁶ Bu husus onun, öğrenci psikolojisini ne kadar iyi bildiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Görüştüğümüz kişilerin Aşıkkutlu Hoca'nın öğrencilerine karşı tutumları konusunda bize aktardıklarını şu şekilde özetlemek mümkündür: "Öğrencilerine asla dayak atmazdı. Zaten öğrenciler suçlu olarak hocalarının karşısına çıkmaktan çok utanırlardı. Dayak yemek hiç önemli değildi. Onun söyleyeceği bir söz yeterliydi. Bu da talebelerin yaramazlıklarını asgariye indiriyordu. Korkudan ziyade sayma ve utanma. Eğer problem çıkacak olursa önce onları dinler. Daha sonra, "siz Kur'an okuyorsunuz Bu size yakışır mı? Ayıp değil mi? Hadi sarılın birbirinize der" ve mesele kapanırdı. Bazen kendisi de üçüncü kişi olarak onlara sarılır üçlü bir sevgi çemberi oluşurdu. Çok kızdığı öğrenciye "kerata" veya "mendebur"¹⁷ tabirini kullanırdı. Kendisinden başka her hangi kötü bir söz duyulmuş değildir. Hiç dayak atmıyorsun diyenlere, "ben dayak hocası değilim. Allah benim sinir damarlarımı almıştır" diye cevap verirdi. Talebe çalışmadığı zaman ona "baban seni bana okutmam için gönderdi, sen tembellik yapıyorsun" dediği zaman öğrenci için yer açılıp yere girmesi daha yeğdi. Ayrıca yaramaz veya gereği gibi hareket etmeyen öğrenciye, "bak seni memleketine gönderirim. Rezil olursun. Hareketlerine dikkat et" dediği zaman o öğrenci 'keşke hocam beni dövsedydi de bu sözleri bana söylemeseydi' diyecek kadar utanma duygusuyla kaplanırdı. Ona öğrenci olan kişi ister zeki, isterse az zeki olsun, talebenin durumuna göre metot

¹⁵ S.Nihat ÖZTEMEL, Uğurlu, Mülakat (15.08.1999)

¹⁶ S.Nihat ÖZTEMEL'in Kemalettin AŞIKKUTLU ile yaptığı mülakat, s.4.

¹⁷ Kerata: Sevgi ile söylenen sitem sözü. Mendebur: Sümsük, sünepe, (uyuşuk davranan, miskin, aptal, mıymıntı, pısırık. "Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük", Milliyet Yayınları, İstanbul, 1992.

uygular ve dersi anlamayan öğrenci kalmazdı. Çünkü ders vermekten asla yorulmadığı gibi bilakis çok hoşlanırdı. Dersi anlamadan öğrenciyi bırakmazdı. Hiçbir zaman anlamadı diye öğrenciye kızmaz, rencide etmezdi. Önemli bir özelliği, talimde bir kelimeyi yanlış okuyan talebeye böyle değil de böyledir demez, her zaman kelimenin doğrusunu tekrar ederdi. Yanlış telaffuz etmezdi. Talebe ayrımı da yapmazdı. Yani şu öğrenci zekidir, sesi sedası güzeldir diye ayrım gözetmezdi. Onun amacı ilim öğrenmek isteyen herkese ilmi vermektir. Tabi burada talebenin isteyip istememesi önemli rol oynardı. Kendileri öğrencinin istekli olup olmadığını önceden test ederdi. Samimi olan ve ilim öğrenmek isteyen herkese maddi ve manevi yardımda bulunmayı çok severdi. Fakir ve yoksul olan talebelere harçlık verir, geçimlerini de temin ederdi. Her yönden yardımcı olmaya çalışır ve kimsenin kalbini kırmazdı.¹⁸

Camide namaz kılındıktan sonra üç-dört hafıza aşr okuturdu. Bundaki amaç talebeler cemaat içerisinde okumaya alışsın hem de cemaat Kur'an dinlemiş olsun. Cuma günü alışmaları için öğrencileri minbere çıkarırdı. Ancak namazları mutlaka kendisi kıldırırdı.¹⁹

Talebelerinden hocalık yapanlar zaman zaman kendisine sorarlardı: "Hocam biz dayak atmadan bu işi başaramıyoruz. Siz dayak atmadan nasıl yapıyorsunuz?" sorusuna şu cevabı vermiş: "Size gelen öğrenci babasının zoruyla geliyor. Halbuki bize gelen talebe kendi isteğiyle geliyor. Onun için problem olmuyor". Ancak hocamızın farklı bir karizmasının olduğunu belirtmek zorundayız.²⁰

Öğrencilerinden Mustafa Kılıç anlatıyor:

"Hocamızın toplu bir tabancası vardı. Yeleğinin iç cebinde saklardı. Hem silaha merakı vardı hem de evi camiye uzak olduğu için geceyin gerekliydi. Bir gün silahı odasındaki çekmecesine bırakmış. Arkadaşlarımızdan birisi merak etmiş almış bakmış. Tetiğe basınca patlamış. Merminin tahtayı delmiş geçmiş. Hoca gelince kim yaptı diye sormuş, Arkadaşımız suçunu itiraf etmiş. Kendisine 'ya birini vursaydın ne yapacaktık. Bilmediğin bir şeyi bir daha karıştırma' diyerek meseleyi kapatmış. Bağırayım, vurayım, ağır söz söyleyeyim veya kovayım asla. Hiç incitici bir söz söylemedi."²¹

Talebelerden çok zeki olup ancak çok yaramaz olanlar da vardı. Dursun Kemal Okutan bunlardan biriydi. Köylü onu hocaya şikayet ederdi. Hatta onu göndermesini bile söylemişler. Ama o, "çocuk çok zeki, dersini muntazam

¹⁸ Ali ULU, Mustafa SÜMER, İbrahim TANRIKULU, İbrahim GÜNAYDIN, Hüseyin Beyaz...

¹⁹ Ali EREN, İbrahim GÜNAYDIN...

²⁰ Mustafa KILIÇ, Dernekpazarı, Mülakat (08.08.2001)

²¹ Mustafa KILIÇ, Dernekpazarı, Mülakat (16.08.2000)

yapıyor, bunu nasıl kaybederiz, çocuk biraz yaramazlık yapacak” Böylece çocuğun okumasını sağlamış ve gözde talebesi olmuş.²²

Bizde genel eğitim dahil olmak üzere hala daha öğretmen merkezli eğitim anlayışı etkisini devam ettirmektedir. Öğrenciyi merkeze almayan bir eğitim anlayışının çağımızda başarılı olması mümkün değildir. Aşıkkutlu Hocayı eğitim ve öğretimde kendisini başarıya götüren en önemli hususun öğrenci merkezli bir eğitim anlayışını ortaya koymasından kaynaklandığını söylememiz mümkündür.

Aşıkkutlu Hoca'nın bütün derdi talebe yetiştirmek idi. Makama, paraya, şan ve şöhrete, gösterişe asla değer vermezdi. Hiçbir zaman icazet duası düzenlememiştir. Öğrenimini tamamlayan talebeye belgesini verir, nasihatlerini yapar ve gönderirdi. Bunun bir istisnası 1968 yılında Diyanet İşleri Başkanlığınca düzenlenen aşere-takrib kursudur. Zamanın Diyanet İşleri Başkanı Lütfü Doğan bu törene iştirak etmiştir. Gösterişe asla sevmez, şöhretin afet olduğuna inanırdı.²³ Hocanın bu tutumunu dikkate değer bulduğumuzu ifade etmek isteriz.

Hasan Fehmi Akcebe'nin Aşıkkutlu'dan dinlediği ve bize aktardığı hadiseyi aktarmakta yarar görüyoruz:

“1947 yılıydı. Yıllık yüz lira maaş alıyordu. Yetmiş civarında öğrencisi vardı. Ankara'nın Haymana İlçesinden bazı kişiler gelerek yıllık üç bin beş yüz lira ve bunun yanında ekin vermek şartıyla götürmek işlemişler. Kendisi böyle bir kursu orada açabilir miyim diye sormuş. Yardımcı olacaklarını söylerler. Kendisi düşünmüş. “Bu kursu orada kurmam mümkün değil. Parayla kursu satmış olacağım. Para bana lazım değil” diyerek tekliflerini geri çevirmiş.”²⁴

Prof.Dr. M. Kemal Atik bizlere şu hatırasını aktardı:

1974 yılında Diyanet İşleri Başkanlığında açılan İhtisas Kursunda Aşıkkutlu Hocadan okurken hac mevsiminin yaklaşması münasebetiyle hocamız “eğer müsaade alabilirsem hacca gitmeyi düşünüyorum” diye bizlere bir sözü oldu. Biz de “ne demek hocam hemen hallederiz dedik.” Başkan Yardımcısı Tayyar Altıkulaç'tan her sabah usul dersi alır, daha sonra hocamız gelir ve okumaya başladık. Bir sabah, hocamızın hacca gitme düşüncesinde olduğunu Tayyar Beye ilettik. Bize şöyle dedi: “Siz okumanıza bakın. Zamanı geldiğinde düşünülür” ifadesini kullandı. Bu durumu ayrıca o zaman Hac Dairesi Başkanı olan Rıza Selim Başoğlu'na da durumu iletmıştik. Diyanet Vakfı da o sıralar

²² İbrahim GÜNAYDIN, Dernekpazarı, Mülakat (18.3.2000) Ahmet VELİOĞLU, Taşhan, Mülakat (18.08.1999)

²³ Bu husus herkes tarafından bilinmektedir.

²⁴ H. Fehmi AKCEBE, Uğurlu, Mülakat, (15.08.2001)

kurulmuştu. Vakıf aracılığıyla hacca gideceklerin listesinde hocamızın ismi en başa yazılmıştı. O dönemde Diyanetten sorumlu bakan Hasan Aksay idi. O zamanın Diyanet üst yönetimi ile siyasi görüş farklılığı olduğu için hacca gideceklerin listesinde bakanlık ekleme ve çıkarmalarda bulunuyordu. Bu durum bilindiğinden gönderilen yazıya not düşülerek Mehmet Rüştü Aşıkkutlu Hocanın muhterem bir insan olduğu, listede ekleme ve çıkarma yapılırken özellikle onun adına dokunmamaları hususunu belirtmişlerdi. Tabi onlarda hocamızı iyi tanıyorlar. Zaten her partiden milletvekilleri onun ziyaretine gelirlerdi. Esasen hocamız insanlar arasında kesinlikle siyasi bir ayırım yapması söz konusu değil idi. İzin çıktığı zaman "hocam müjde hac izniniz çıktı" dediğimizde görevli listesinde yazılı olduğu için "ben bu şekilde hacca gidemem. Çünkü görevliye para ödenecek. Ben görev yapamayacağım için o parayı almam mümkün değil. Kendi paramla hacca gideceğim" diyerek vakıf aracılığıyla gitmeyi kabul etmedi. Normal yoldan bir vatandaş gibi müracaatını yapıp parasını ödeyerek hacca gitti.²⁵

Günümüzde Aşıkkutlu gibi insanlar hiç yoktur demek istemiyoruz. Ancak kendilerine böyle bir teklif yapılan kimselerden kaç kişinin bunu geri çevireceğini sormadan da kendimizi alamıyoruz.

Bir din görevlisi olarak en önemli özelliği siyasete hiç ilgi duymamasıdır. Gerek 1950 öncesi tek parti döneminde gerekse çok partili hayatta hiçbir zaman siyasi fikir beyan etmemesi, taraf tutmaması onun başarılı olmasında en önemli faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Her parti onu kendilerinden bilirdi. Devrin siyasi partilerinden Halk Partisi ve Demokrat Parti yetkilileri ona milletvekili olma teklifini götürmüşlerdir. Ancak kendileri bu teklife karşılık olarak "henüz o kadar büyümедim. Milletvekili olup yapacağım fazla bir şey yok. Burada çocukları okutmak ve eğitmek ondan daha iyidir" diyerek nazik bir ifadeyle tekliflerini geri çevirmişti.²⁶

Gerçekten de eğer bir siyasi partiye ilgi duysa veya doğrudan taraf olsa o zaman kendisine bir cephe açmış olacaktı ki, inandığı ve yürüttüğü Kuran'a hizmet görevini sürdürmesi zor belki de mümkün olmayacaktı,

Diyanet İşleri Başkanlığı Din Eğitimi Daire Başkanı Şükrü Öztürk, Aşıkkutlu ile ilgili bize şu anısını aktardı:

"Kendiliyle 1969'da tanıştım. Vakfıkebir'de bir icazet dolayısıyla beraber olduk. Reîs'ül-kurra olduğu için mindere o oturdu. Ben de yardımcı olarak yanına oturdum. Dinî söylemleri dile getiren yeni bir parti kurulmuştu. Kulağına eğildim. "Hocam, artık İslam dininden bahseden bir parti kuruldu. Bu

²⁵ M.Kemal Atik, Kahramanmaraş, Mülakat, (06.11.2002)

²⁶ Konuştuğumuz herkesin ortak ifadeleri olarak kaydettik.

konuda ne dersiniz" diye bir sözüm oldu. Biraz durduktan sonra kulağıma eğilerek "Şükrü Bey, din adına siyaset, dine en büyük kötülüktür. Korkarım bir gün gelir bugünleri ararız" dedi.²⁷

Uzun yıllar arkasından namaz kıldık ve sohbetlerini dinledik. Sohbetlerinde asla hiçbir partiden söz ettiğini, siyasetle ilgili ağzından hiçbir söz çıktığını duymuş değiliz ifadesini köylülerinin ortak ifadesi olarak aktarmayı anlamlı buluyoruz.

Oyunu nereye verdiğini asla belli etmezdi. Bu konularda kimseye bir şey söylemezdi. Kardeşi Hafız Kemal'e bazıları sorardı. Hoca hangi partiye oy verir? 'Ben bilebilsem ben de o partiye vereceğim. Ama ben de bilmiyorum' diye cevap vermiş.²⁸

Mezun ettiği öğrenciye özel tavsiyelerinde üzerinde durduğu en önemli husus, siyasi partiler konusunda konuşmamaları ve taraf tutmamalarını özenle tavsiye ederdi.²⁹

Aşıkutlu Hoca'nın günümüzde hemen herkes tarafından hayırla yad edilmesinin en önemli sebeplerinden birisi siyasetten uzak durup herkesi kucaklamasıydı. Günümüz din görevlilerinin bu konularda genelde hassas davranmadıkları için kendi değerlerini düşürdükleri gibi yüce dinimize de zarar verdikleri aşikardır.

Aşıkutlu, devlete ve kanunlara karşı daima saygılı bir tavır içerisindeydi. Aynı zamanda devlete itaatin gerekli olduğunu vurgulardı. Bu fikrini Kuran'daki "ulu'1-emre itaat" kavramına dayandırıyordu. Bu itibarla fevri yani düşünmeden yapılan hareketleri asla tasvip etmezdi. O "ülkemizde yukarıdan aşağıya doğru bir dine dönüş hareketinin mümkün olamayacağına kaniydi." Bunun karşısı olarak "aşağıdan yukarı doğru bir hareketin gerçekleştirilmesinin sağlıklı olacağına inanıyordu." Öğrencilerine ve halka vaazlarında sadece güzel ahlaktan ve doğru hareket etmekten bahsederdi³⁰. Şu halde Aşıkutlu Hoca toplumdaki değişim ve dönüşümün eğitime bağlı olduğunu çarpıcı bir şekilde ifade etmesi düşündürücüdür.

Kişileri kıyafetleriyle değil, daha ziyade fikirleriyle değerlendirirdi. Şapka Kanunu çıktığı zaman pek çok din aliminin onu giymeme ve karşı çıkma gibi fiillerde bulunduğu bilinmektedir. Ancak o, şapka giymekten hiçbir zaman çekinmemiştir. Bu konuda kendisini eleştirenlere aldırma, cevap bile vermezdi. Köyünde fesle dolaşırdı. Ancak ilçeye veya başka bir yere gideceği

²⁷ Şükrü ÖZTÜRK, Ankara, Mülakat, (03.07.2001)

²⁸ Ahmet VELİOĞLU, Taşhan, (18.08.1999)

²⁹ İbrahim GÜNAYDIN, Dernekpazarı, (18.03.2000)

³⁰ Kemal GÜNAYDIN, Of, (19.08.1999), Mustafa SÜMER. S.Nihat ÖZTEMEL, ...

zaman mutlaka şapkasını takardı. Kendisi kısa sakallıydı. Zaten şapka ile uzun sakal yakışmazdı. Uzun sakal sarıkla yakışır.³¹

Kıyafetle ilgili olarak Aşikkutlu'nun yaşamış olduğu bir hadiseyi aktarmayı yararlı buluyoruz: Kendileri bir İstanbul ziyaretinde tanıdığı ve aynı zamanda öğrencisi olan Mahmut Ustaosmanoğlu'nu ziyaret etmek ister. Bulunduğu semte gider ama yerini bir türlü bulamaz. Sokaklarda dolaşırken sarıklı, cübbeli bir ayakkabıcı tamircisi görür. Kendisine yardımcı olacağını düşünerek dükkânına girer. Selam verdikten sonra kendisinin Mahmut Efendinin yerini aradığını ancak bir türlü bulamadığını, bu konuda kendisine yardımcı olmasını söyler. Ayakkabıcı onu yukarıdan aşağıya süzer. Hoca ceketli, pantolonlu ve şapkalı kıyafetiyedir. Ayakkabıcı, "ben sizi ona götürürüm ama o sizi bu vaziyette kabul etmez" der. "Sen beni götür o kabul eder", diye cevap verir. İkisi birlikte Mahmut Efendinin camisine giderler. Mahmut hoca Aşikkutlu'yu görünce hemen ayağa kalkar ellerine kapanır. Zira Aşikkutlu, Mahmut Efendinin de hocasıdır. Birlikte geldiği kişi ve yanındaki talebeleri şaşırır. Ayakkabıcı orada "hocam kusura bakma özür dilerim, hata ettim" dediğinde o, "kabahat sizde değil, sizi bu şekilde yetiştirenlerdedir" diye cevap verir.³² Elbette ki sözün gittiği yer Mahmut Hocadır. Zira bu anlayışı onlara aktaran kendisidir. Bu husus günümüzde hala sürmektedir. insanları fiil ve davranışlarıyla değil, daha ziyade giydikleri kıyafetlerle değerlendirmektedirler.

Öğretmen Abdullah Kılıç'ın bize anlattığı hatırasını anlamlı buluyoruz:

"1974 yılında evlenmiştim. Babam eşimin ısrarla çarşaf giymesin istiyordu. Bense bu giyim şeklini beğenmiyordum. Aynı yıl Aşikkutlu Hoca İstanbul'a gelmişti. Babam ve ben de öğrencisi olduğumuz için birlikte ziyaretine gitmiştik. Sohbet esnasında bir vesileyle konu kendisine soruldu. Kendileri bu konuda şunları söyledi: "Önemli olan örtünmedir, illa çarşaf olması gerekmez. Pardösü veya manto olsa da olur". Bu söz üzerine bende rahatladım. Zira çarşafı istemediğim için babamla tartışmamız olması kaçınılmazdı."³³

Aşikkutlu Hoca'yı bilge kişi olarak nitelendirmemiz mümkündür. Zira bilge adı, bilgisiyle eylemi arasında tam uygunluk olan kimselere verilir. Bilgelik ilimle ahlakı birleştirdiği için bilginlikten üstündür.³⁴ Gerçekten de ilmiyle amil bir insandı. Bilindiği gibi bilge kişiler özellikle tarım toplumlarında çok önemli yapıcı fonksiyon icra ederler. Her türlü meselede kendilerine

³¹ Ali EREN, Gürpınar, Mülakat, (20.08.2000)

³² Ferhat ABDULLAHOĞLU, Uğurlu, Mülakat (15.08.1999) Ahmet VELİOĞLU

³³ Abdullah KILIÇ, Dernekpazarı, Mülakat, (09.08.2001)

³⁴ ÜLKEN, Hilmi Ziya; *Sosyoloji Sözlüğü*, "Bilge", M.E.B.Yay. İstanbul, 1968.

danışılır, ve onların ürettikleri çözümler toplum tarafından kabul görür ve uygulanırdı. Bu yönüyle aranan bir konumdaydı. Bu özelliği sadece kendi köyüyle sınırlı olmayıp yörenin geneline şamil bir durumdu. Özellikle arazi taksimlerinde mutlaka çağrılır, ve vermiş olduğu kararlara saygı duyulurdu. Uzun yıllar süren hatta mahkemelerin çözemediği davaları bile çözdüğü görülmüştür. Hata yaptığı zaman mutlaka onu düzeltmenin yollarını arar ve helalleşirdi.³⁵

Arazi taksimlerinde dosya tutar ve belgeleri iki suret tanzim ederdi. Bir suretini kendisi saklardı. Daha sonra bir olumsuzluk olursa onu taraflara gösterirdi.³⁶

Fazlı Şirin'le yaptığımız görüşmede bize şu bilgileri aktardı:

"Köyümüzde kız kaçırma hadiseleri olurdu. İçinden çıkamadığımız durumlar olduğu zaman aracı olarak ona baş vururduk. Olayla ilgili kısa ve öz iki kelam konuştuğu zaman muhatabın ona itiraz hakkı kalmıyordu. Yörenin hakimi, savcısı, müftüsü, vaizi ve imamı o idi diyebilirim."³⁷

Zihni Bayrak ile yaptığımız söyleşide bu konularla ilgili bize şunları aktardı:

"Aşikkutlu Hocanın sağlığında köylüler mahkemelere çok gitmezdi. Vaki olan problemleri makul bir şekilde hallederdi. Köyümüzde kardeşler arasında pay olduğu zaman bazen Hacı Efendi ile ben de giderdim. Ayrıca yanında arazi değerinden anlayan ihtiyarlardan iki kişi bulunurdu. Ben sırkla yerleri ölçer, Hacı Efendi de not tutardı. Taksimatı yerin büyüklüğüne göre değil arazinin değerine göre yapardı.

Benimde verese olarak bir arazi davam var idi. Yeri alamayınca Of Mahkemesinde dava açtık. O yolla yeri almaya çalışıyorum. Daha sonra dava ettiğim kişi yeri vermeye razı oldu. "Hacı Efendi bu işi gelsin halletsin" dedi. İki de ehli vukuf. Biri benim tarafımdan, diğeri ise onun tarafından. Ancak onun ehli vukufu dava vekili. Onu savunacak ama çok adaletli davranmadığı görülüyordu. Bunun üzerine Aşikkutlu Hoca bana şunları söyledi:

"Bu adam işi bozmaya çalışıyor. Sen biraz sabırlı ol. Biraz az da olsa yerini erkenden alman senin için daha kârlıdır. Eğer iş bozulursa iş birkaç sene daha uzayacak. Bu yüzden sen daha zararlı çıkacaksın."

Aşikkutlu Hoca'nın dediğine ben de razı oldum. Nitekim dediği gibi ben kârlı çıktım. O sıralar çay üretimi yeni çıkmış idi. Aldığım yeri çay diktim ve

³⁵ Herkesin ortak görüşü olarak kaydettik.

³⁶ Mükerrm ŞİRİN, Uğurlu, Mülakat (30.08.2000)

³⁷ Fazlı ŞİRİN, Uğurlu, Mülakat, (30.08.2000)

bundan çok istifade ettim. Tatsızlık da ortadan kalktı ve davalı olduğum kişi ile de arkadaş olduk”.³⁸

Hata ettiğini anladığı zaman helalleşmeyi ihmal etmezdi. Konuyla ilgili olarak Ahmet Velioğlu bize şunları aktardı: “Kendi köylerine yol yapıldığı bir sırada Taşhan civarında istimlak yapılarak geçilecekti. Bir şahsın yerinin kıymeti belirlenirken her nasılsa cüzi bir fiyat takdir edilir. Aşikkutlu da bu komisyonda görevliydi. Olay kendisine intikal edince yanıtıldığının farkına varır, ve bizzat yer sahibine giderek yerin değerini kendi cebinden vererek onunla helalleşir.”³⁹

1963-1973 yılları arasında Dernekpazarı Belediye Başkanlığı görevini yürüten İbrahim Cansız’ın bize aktardığı anısı şöyledir:

“Sanırım 1970 yılıydı. Belediye Başkanlığı görevimin haricinde inşaat halinde olan camimizin dernek başkanlığını da yürütüyordum. Cami inşaat halindeydi. O dönemlerde çay alımı sadece merkezde yapılıyordu. 3-4 kilometre uzaktan gelen köylüler çaylarını merkeze çok zahmet çekerek götürüyorlardı. Çay alım evi bir tane olduğu için yeterli değildi. Kapasitesi azdı. Alım evi dolduğu zaman çay alınmıyor ve böylece üreticiler çok zorluk çekiyorlardı. Böyle bir sıkıntı yaşandığı için ve cami de inşaat halinde olduğu için alınan çayların caminin son cemaat yerine dökülmesini sağladım. Cami görevlileri ve halktan bazıları bu uygulamama karşı çıktılar. Tabi ben onları dinlemedim ve çay almaya devam ettik. Aşikkutlu Hoca bir Cumartesi günü Dernekpazarı’na geldi. Beni de ziyaret etti. Cami görevlileri talebeleri olduğu için onlar da yanındaydı. Bir müddet sohbetten sonra “Hocam size bir soru sormak istiyorum” dedim. “Buyurun” dedi. Ben de bu problemi kendisine aktardım ve camiye çay almanın bir sakıncası olup olmadığını sordum. Bize şu cevabı verdi.

“Çay milli bir servettir. Onun yok olması milli servetimizin yok olması demektir. Değil caminin son cemaat mahalline çay almak, ilk safın arkasına kadar çayı doldurabilirsin. Hiçbir sakıncası yoktur.” O zamanlar köylere araba yolu daha yeni yapılmaya başlıyordu. Konuşma esnasında Aşikkutlu Hoca konuyla ilgili şunları söyledi: “Yol yapmak çok mühimdir. Yolun etüt güzergahı çizilirken eğer gerçekten caminin bir bölümüne rastlıyorsa yıkıp geçebilirsin. Eğer camiye yıkılmayıp yol güzergahını değiştirirsen etüt hatasından dolayı orada meydana gelecek kazalardan dolayı sorumlu olursunuz. Çünkü her şey

³⁸ Zihni Bayrak, Uğurlu, Mülakat, (25.08.2002)

³⁹ Ahmet VELİOĞLU

insana hizmet içindir. Camiyi tekrar yapabilirsiniz ama hatadan dolayı ölen insanları geri getiremezsiniz.”⁴⁰

Aşıkkutlu, olaylar karşısında aşırı tepki göstermez teenni ile hareket ederdi. Çok kızdığı zaman “ o öyledir, o öyle idi ama” derdi. Kendisiyle ilgili meselelerde de böyle idi. Başka kötü bir söz söylemezdi. Of Müftüsü Celal Şişman’la zaman zaman anlaşamadıklar konular olurdu. 1950’li yıllardı. Aşıkkutlu, kurs öğreticiliğinin yanında cami imamlığı görevini de yapıyordu. İmamlık görevi kendisinden alınmış, sadece vaizlik yapabileceği kendisine tebliğ edilmişti. Tabi bu olumsuz bir durumdu. Zira kendilerinin bir saygınlığı vardı. Camiye başka birinin atanması olumsuz olacaktı. Bu konuda kendisi Müftüye hiçbir şey söylemedi. Ancak Müftü hata yaptığını anladı. Aşıkkutlu odasına girdiğinde müftü utancından başını önüne eğdi. Kardeşi Kemal kendisine, “niçin müftüye bir şey demiyorsun? Onun amacı bu kursu kapatmaktır” sözlerine karşılık; “odasına girdiğim zaman o önüne bakıyor. O ceza ona yeter” cevabını verdi.⁴¹ Ancak bu olumsuz durum daha sonra düzeltildi.

Aşıkkutlu Hocanın görevindeki titizliği konusunda Hasan Fehmi Akcebe’nin bize aktardığı hadiseyi çok anlamlı bulduğumuz için aktarmayı gerekli görüyoruz:

“Bir gün evine ziyaretine gitmiştim. Kapıda birisiyle konuşuyordu. O kişi, Hoca’dan kurs belgesi istiyordu. Aldığı belge ile imtihana girip görev alacakmış. Ancak henüz görev yapabilecek seviyede yeterli değildi. Kendisine “beş-altı ay daha devam et. Eğer yeterli olursan o zaman belge verebilirim. Bu durumda görev yapman için yeterli değilsin” demiş. Adam ısrarcı olmuş. Hoca durumunu anlatmaya çalışıyor, o ise ısrar ediyordu. Başka hiçbir incitici söz söylemiyordu. Sonunda müdahale etmek zorunda kaldım. Bak dedim. Hacı Efendi sana izah ediyor. Sen hala anlamıyorsun ve onu rahatsız ediyorsun. Geç şu tarafa bakayım. Yine ısrar edince ben sertleştim. Benim kendisine müdahale edeceğimi anlayınca geri çekildi. Bir daha söz söylemeyip vuracaktım. Neticede adam gitti. Biz de içeri girdik. Hocam bana, “seni Allah gönderdi. Bir türlü ikna edemiyordum kendisini.” Ne olaydı ona bir kırıcı söz söylemiş olaydı. Asla.”⁴²

Hüseyin Beyaz bize şu anısını aktardı:

“Bir gün altı öğrenci arkadaş Hocamızla birlikte kendi ormanına kışlık odun yapmak için gittik. Öğle vakti girdiğinde bir arkadaşımıza ezanı okuttu. Ormanda su olmadığı için yanımıza getirdiğimiz ıbrıkta olan sudan bir bardak

⁴⁰ İbrahim CANSIZ, Dernekpazarı, Mülakat, (02.08.2002)

⁴¹ Mustafa KILIÇ

⁴² H.Fehmi AKCEBE

aldı ve onunla abdest aldı. Orman bayır olduğu için düz bir yer bulup cemaat yapmak zor. Bu nedenle her birimiz bir ağacın durduk. Hocamız da bizden ilerdeki bir ağacın yanında durdu. Orada bize imam oldu ve cemaatle namaz kıldırdı. Namazdan sonra her birimize aşr-i şerif okuttu. Halbuki biz, işi bir an önce bitirip gitmek istiyorduk. Hocamıza niçin böyle yaptığını sorduğumuzda bize şu cevabı verdi: "Dünya kurulu beri bu taşlar, ağaçlar ve ormandaki hayvanlar böyle yakinen Kur'an sesi duymamıştır. Duysunlar diye okuduk ki yarın kıyamet gününde belki bize şahitlik ederler. Birde günümüz Kur'an okumadan geçmesin." O gün yetmiş-seksen yük odun yaptık ve işi bitirip geldik. Esas ilginç olan ise şu: Aradan iki gün geçti. Ders esnasında hocaya şöyle bir haber geldi: "Hocam, falanca kişi odunları alıp evine taşımış." Hocamız aldığı bu habere karşılık olarak şu sözü söyledi: "Onun ihtiyacı vardı ki aldı. Varsın alsın. Biz bir daha yaparız." Düşünüyorum da acaba böyle bir durum karşısında kim bu şekilde karşılık verebilir? İşte hocamız böyle yüksek ahlak sahibi idi."⁴³

Cenaze namazlarına iştirak eder, ancak cenaze namazını kıldırmak ve Kur'an okumanın haricinde başka bir göreve karışmazdı. Bu görevlerden dolayı asla para almazdı. Cenazelerde yapılan uzun duaları tasvip etmez, kısa kesmenin yararlı olduğunu ifade ederdi. Cenazeye iştirak eden cemaatin fazla bekletilmesinin doğru olmadığı kanaatindeydi. Yıkadığı cenaze sayısı sınırlıdır. Bayburt'tan kış mevsiminde Of'a gelip köylerde ikamet eden fakir insanlar olurdu. Uğurlu beldesinde de böyle fakir bir insan vardı. Vefat ettiği zaman Hoca onu bizzat kendisi yıkayarak defin masraflarını üstlenip defnedilmesini sağladı. Cenaze yıkama ve devir işlerini niçin yapmadığını sorduğumuz kimseler, 'o kadar çok meşguliyeti vardı ki bu işlere vakit ayıracak zamanı yoktu. Eğer bu işlere fazla zaman ayıracak olursa o zaman öğrencilerin eğitim ve öğretimi aksardı. Ayrıca köyde bu işleri yapabilecek başka şahıslar da vardı'⁴⁴ şeklinde cevap verdiler.

Hasta okuma, muska yapma gibi işleri kesinlikle yapmazdı. Bu konuyla ilgili mülakat yaptığımız Seyfettin Alpdündar'ın bize anlattığını aktarmakta yarar görüyoruz: "Köylerinde doğum hastası olan bir kadın vefat etmiş. Kadının kocası gurbette olduğu için evde kayın biraderi varmış. Kayınbiraderi yengesinin ölümünden kendini sorumlu saymış. O kadar ileri gitmiş ki psikolojik hastalığa yakalanmış. Abisi onu doktora götürmüş, hocalara okutmuş, muskalar yazdırmış fakat bir türlü iyileşmemiş. Daha sonra Hacı Efendi'ye' gelerek durumu anlatmış. Birde siz okuyun der. Bunun üzerine Hoca efendinin verdiği cevap bir psikologun ifadesini andırmaktadır: "Onun hastalığı

⁴³ Hüseyin Beyaz.

⁴⁴ Süleyman TANDOĞAN, İbrahim TANRIKULU, Mustafa ÜSTÜNDAĞ, İbrahim GÜNAYDIN, Hüseyin BAYKAL

zamanla geçer. Ama Kur'an'ın her ayeti şifadır, okuyalım" der. Okuyalım da bu hasta iyi olsun diye bir düşüncesi asla yoktu"⁴⁵.

İsmail Cömert'in Aşıkutlu Hoca'nın ahlakı ile ilgili anısını aktarmayı gerekli görüyoruz.

"1974 yılında Diyanet İşleri Başkanlığınca açılan aşere-takrip kursunda Aşıkutlu Hoca'nın öğrencisi olmuştuk. Türkiye'nin her tarafından Hocayı ziyaret etmeye gelenler olurdu. Özellikle Karadeniz'den gelenler çok olurdu. Ziyaretine gelen bir Karadenizli bana şunları söyledi: "Cenab-ı Allah altı kilogram ahlak yarattı. Bu ahlakın üç kilogramını verdi Aşıkutlu Hoca'ya. Geri kalan üç kilogram ahlakı da dağıttı bütün Karadenizlilere." Bu sözüyle Hoca'nın ahlak yapısının üstün olduğunu beyan etmek istiyordu. Hakikatten Hoca, üstün bir ahlak sahibi idi. Sanki Kur'an ahlakı ile mütehalik idi."⁴⁶

Öğrencileri Hüseyin Beyaz ve S. Nihat Öztemen bize şu hatıralarını anlattı:

"Hafızlık yaptığımız sırada evinde ders okuyorduk. Evinin yanında bir armut ağacı vardı. Çocuklar ağaca çıkmış henüz olgunlaşmamış meyveden hem alıp yiyorlar hem de yere döküyorlar. Hocamızın hanımı Ayşe annemiz bunu görünce Hocaya haber verip müdahale etmesini ister. O ise hiç oralı olmaz. Daha sonra hanımı birkaç kez tekrar edince Hocamız, "Hafız efendiler bizim hanım çok kızdı. Çocuklara bir bakalım" deyip dışarı çıktık. Armutta olan çocuklara, "çocuklar! Dallara sıkı tutunun. Çürük dallara basmayın. Sakın ola düşmeyin" diye seslenir. Çocuklara yiyeceğini yer ve inerler. Onlara "niye sormadan çıktınız, inin aşağı" gibi hiçbir incitici sözü olmadı.

Köylüsü Cevdet Yalçinkaya'nın Aşıkutlu ile ilgili şu sözlerini anlamlı buluyoruz:

"Çocukluğumda bana hiçbir büyüğüm Hoca'ya saygı göster diye bir telkinde bulunmamıştır. Uzaktan geldiğini gördüğümüzde hemen ayağa kalkardık. Bizzat kendisi bize selam verirdi. Bir komutanın karşısında asker nasıl duruyorsa biz de öyle dururduk. Ama bu ona olan saygıdan mı yoksa onun imanından mı kaynaklanıyordu. Onu siz takdir edin. Bu günkü hocalarda bunu görmek mümkün değildir."⁴⁷

İsmail Tandoğan'ın düşünceleri de aynı istikamettedir:

⁴⁵ Seyfettin ALPDÜNDAR, Uğurlu, Mülakat (28.08.1999)

⁴⁶ İsmail CÖMERT, Almanya, Mektup, (23.12.2002)

⁴⁷ Cevdet YALÇINKAYA, Uğurlu, Mülakat, (30.08.2000)

"Her yönüyle değerli bir insan. Evliya, melek derler ya öyle birisi. Kaba ve sesli konuştuğunu duymuş değilim. Ayrıca kızdığını da görmüş değilim. Köylü olarak ondan şikayet edecek bir kimseyi ne gördüm, ne de duydum."⁴⁸

Ali Eren'in bize aktardıklarını da değerli buluyoruz:

"Ona olan sevgi gibi bir sevgi görmedim. Eski hocalara sevgi çoktu. Medreseler kapatıldığı için sadece o kaldı. Bu sevgi de onda toplandı. Ayrıca onun mümtaz kişiliğinin bunda büyük payı olduğunu söylemeliyim."⁴⁹

Bir köylüsüne, "Aşikkutlu Hoca'yı bize bir cümleyle nasıl anlatırsınız?" diye sorduğumuzda bize: "Onu gülle yan yana koymak en güzel tanıtım olur."⁵⁰ cevabını vermesi sanırım her şeyi ifade etmektedir.

Hüseyin Beyaz anlatıyor:

"Hocamızın hayatı Kur'an ile başladı ve Kur'an ile bitti. Bir gün bana şunları söyledi: "Eğer bir gün ders okutmasam veya en azından bir öğrenciye bir besmele çektirmesem o günümün boşa geçtiğine inanır, kendimi kusurlu hissederim". Merhumun son zamanları idi. Ölümüne az bir zaman kalmıştı. Hasta olmuştu. Hocamız rahatsız olur diye o gün derse gitmemiştik. Bir gün sonra derse gidince "Dün niçin derse gelmediniz" diye bize uyarıda bulundu. Bundan anladım ki kendileri Kur'an ilimlerini öğretmeden geçirdiği günlerden rahatsızlık duyuyordu."⁵¹

Bu hastalığı sırasında öğrencisi dayım İbrahim GÜNAYDIN ile birlikte ziyaretine gittik. O esnada kendisinden aşere okuyan birisi gelmişti. Hasta yatağında yatarken onu dinledi. Hatalarını düzeltti. Şu halde Kur'an okutma işinin ölümüne kadar devam ettiğine biz de şahit olduk.

Ölümünün ardından M.Ruhi Şirin'in yazdığı şiiri aktarmak istiyoruz:

GÜLLERİN SEFERİNDE

H. M. Rüştü Aşikkutlu'ya
Bir beyaz gündüzden beyaz geceye
Mavi kundağında son seferindi.
Bir yıldız süzüldü çok uzaklara
Aşkın ırmağı sessizce dindi.
İkinci doğumlar bir yeni dünya
Böyle vedalaşmak hakkı senindi.
Durmadan çalısır dünyanın kalbi

⁴⁸ İsmail TANDOĞAN, Uğurlu, Mülakat, (30.08.2000)

⁴⁹ Ali EREN, Gürpınar, Mülakat (20.08.2000)

⁵⁰ Aziz ŞİŞMAN, Uğurlu, Mülakat (22.08.1999)

⁵¹ Hüseyin Beyaz, İstanbul, Mektup.

Aşkınla korlaşan yürek serindi.
Bir yeşil çiçektir büyür kabrinde
Gölgesinde kalan toprak sevindi.
Bir söz vardı bitmek tükenmez bir söz
Aramızda kalan çiçeklerindi.⁵²

Yine Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeliği yapmış ve Aşıkkutlu Hoca'nın öğrencisi olan Yakup İskender'in kaleme aldığı ve Diyanet Gazetesinde yayınlanan şiirini anlamlı bulduğumuz için aktarmayı uygun görüyoruz:

MEHMET AŞIKKUTLU HOCAMIZ

"28 Ağustos 1980 günü ebedî aleme intikal eden çok değerli ve faziletli hocam Mehmet Rüştü AŞIKKUTLU Efendi Hazretleri'nin o beşüş ve vakur siması, tatlı hayali ve unutulmaz hatıraları gözümün önünden hiç kaybolmuyor.

Her zaman zihnimde canlanan ve hayalimden hiç gitmeyen bu tatlı hatıralarımdan bazılarını kaleme almak istedim. Şair olmadığım halde, gönlümden coşan bu samimi duygularımı şiir halinde kaleme almaya çalıştım. Merhum hocamın, talebesi olarak yanında bulunduğum sırada hocasından kendisine gelen bir mektubun serlevhası bu şiiri yazarken benim ilham kaynağım olmuştur. Mektubun başında aynen şöyle yazılı idi:"

"KARADENİZ GÜNEŞİ"

1

Mehmet Rüştü hocamız
Bir güneşti, âh battı.
Dünya döndü zindana
Rabbim öyle yarattı
Kavuştu Mevla'sına
Okutmayı bıraktı.

3

1.Durmadan okuturdu
Yine de derdi azdı
Bütün suçlar işlense
Mümkün değil kızmazdı.
Kavuştu Mevlâ'sına
Okutmayı bıraktı.

2

Ders okuturken hocam
Bilmez nedir mesai,
Gece gündüz okutur
Bunda bulmuş safayı.
Ahirete karşılık
Fedâ etmiş fenâi.

4

Yorulur öğrenciler
Sadece dinlemekten
Kendisi asla bıkmaz
Onlara öğretmekten.
Soruları cevaplar
Gelirse gelsin kimden.

⁵² M.Ruhi Şirin; Diyanet Gazetesi, Sayı, 246, s. 4. 1 Ekim 1980.

5

Kur'an ile birlikte
Hem öğretirdi aşı
Çünkü bazılarının
Henüz küçüktü yaşı.
Kavuştu Mevlâ'sına
Okutmayı bıraktı.

7

Ölünceye kadar bu,
Devam eder, diyordu.
Şaşılacak bir şey bu
Gerçekten öyle oldu.
Kavuştu Mevlâ'sına
Okutma durduruldu.

9

Talebe izin ister
Köye gidecek diye
Ders okutamaz artık
Annesi öldü diye.
Hiç olur mu böyle şey
Okutmayayım niye?

11

Vuku buldu emri hak
Yapıldı yapılacak
Annemiz öldü diye
Tedrisat mı kalacak?
Olmaz böyle bir şey
Var mı başka soracak.

13

Ağrılardan yüz bulup
Dönemezken bir yana
Gelirdi öğrencisi
Ders verecek mi bana?
Girerdi huzuruna
Hem utana utana.

6

Asla demez "olur mu?"
Ders arasında soru
Mutlak halledilecek
O olmasa da konu.
Elbette bakılacak
Şayet bilmezse onu.

8

Durmadan araştırır
Buluncaya kadar
Gayesi o'nun olmak
Soranlara bir medar.
Mubahatı hiç sevmez
Onda görür hep zarar.

10

İşte Rabbim şahittir
Öylece oluverdi
Nasıl olmasın öyle
Hasta yatarken dahi
Bütün düşüncem benim
Öğrencilerim derdi.

12

Ömrü boyunca hocam
Kur'an ile haşroldu
Yaşadığı müddetçe
O'nun hadimi oldu.
Hiç şüphemiz yoktur ki,
Mükâfatını buldu.

14

Misafiri çok sever
Görünce sevinirdi.
Ne için öyle idi
Yağmur gibi cömertti.
Elindeki bir şeyi
Tereddütsüz verirdi.

15

Mümkün mü ders vermemek
Bulundukça öğrenci
Çünkü Yüce Mevlâ'ya
Öylesine söz verdi.
Ölünceye kadar bu,
Devam edecek derdi.

17

Kibir nedir acaba?
Asla onu bilmezdi.
Kin beslemez kimseye,
Gayzı hemen yenerdi.
Affetmeyi bilhassa,
Ne kadar çok severdi.

19

Merhameti sonsuzdu
Hayvanlara da olsa
Bir gün gördüm bakıyor,
Gelen var mı acaba?
Uzatmış merdiveni,
Ezilmesin karınca.

16

Misafirsiz kaldığı
Allah bilir ya, azdı.
Her halinde başkalık,
Mutlak göze çarpardı.
Melekleşmiş bir insan
Herkes ona hayrandı.

18

Yanında bir kimsenin
Olmayacaktı derdi.
Mümkün değil kat'iyen
Onu hemen silerdi.
Rabbimiz çok rahimdir
Bir kapı açar, derdi.

20

Vazifeni sen yaptın
Fazlasiyle hem hocam
Buna herkes şahittir
Görevin oldu tamam.
Sizden razı olmuştur
Yüce Rabbimiz Allâm.⁵³

Yakup İskender'in kaleme aldığı bu mısralar, Aşıkkutlu Hoca'nın hayatını özetler mahiyettedir. Esasen bütün araştırmalarımızda Aşıkkutlu Hoca ile ilgili söylenenlerin bu dizelerle örtüşür vaziyette olduğunu söylememiz mümkündür. Bu husus bizim dikkatimizi çekmekten öte onun hayatının ne kadar dolu ve değerli olduğunun bir göstergesi olarak görüyoruz.

Aşıkkutlu Hoca'yı, onu tanıyanların dilinden bir kesit olarak anlatmaya çalıştık. Edindiğimiz izlenim, onun herkese ve özellikle din görevlilerine örnek olacak bir hayat felsefesine sahip olmasıdır. Bütün temennimiz onun gibi dinin özünü yaşamaya çalışan insanların sayısının artmasıdır. Kendilerini rahmetle anıyoru

⁵³ Yakup İskender; Diyanet Gazetesi, Sayı: 247, s. 15, 15 Ekim 1980.